

Kommunstyrelsen

Remiss av förslag - Riktlinjer för medborgardialog och delaktighet

Förslag till beslut

1. Förslag till Riktlinjer för medborgardialog och delaktighet skickas på remiss till samtliga nämnder och bolag inom Eskilstuna kommunkoncern.
2. Remissvar från nämnder och bolag ska lämnas senast den 1 augusti 2018.

Ärendebeskrivning

I regeringens demokratiutredning Låt fler forma framtiden! SOU 2016:5, framgår att: ”Demokratins grundar sig ytterst på principerna om respekten för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet. Det är utifrån dessa principer som demokratins mekanismer och spelregler tar form. Genom den allmänna och lika rösträtten och genom yttrandefriheten och mötes- och föreningsfriheten har varje individ en grundlagsskyddad rätt till delaktighet och inflytande i samhället. Den offentliga makten utgår från folket och den ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet”.

Enligt utredningen framgår det även att ett deltagande i demokratins processer är en förutsättning för att kunna utöva inflytande och känna en delaktighet i samhället. Individer som har erfarenheter av att kunna påverka i beslutsprocesser skapar en upplevelse av delaktighet. Däremot är det viktigt att offentlig verksamhet inte antar att demokratiskt aktiva individer är representativt för samtliga. För representation behöver offentlig verksamhet inhämta åsikter från olika delar av samhället, särskilt de individer som deltar i lägre utsträckning.

I Eskilstuna kommuns kommunikationspolicy anges i det övergripande målet:

Invånarna ska uppleva att det är lätt att ha insyn i och vara delaktig i den demokratiska processen.

I kommunikationspolicyn fastslås även att politiska organ och förtroendevalda ska vara väl kända, mötestider offentliga, handlingar och protokoll ska finnas tillgängliga via olika kanaler och det ska finnas forum för möten och dialog mellan förtroendevalda och invånare.

Dialog med medborgare är en viktig demokratisk aspekt som stödjer det representativa systemet och ökar tilliten till den lokala demokratin. Väl genomförda dialoger med medborgare kan bidra till bättre beslutsunderlag, stärka medborgarnas tillit och delaktighet samt bidra till samhällsutvecklingen.

Under hösten 2017 har en analys av Eskilstuna kommuns arbete med medborgardialog genomförts. Slutsatserna av analysen är att det finns behov av mer struktur och styrning i frågan. Många förvaltningar och bolag arbetar redan idag med medborgardialog på ett väl ordnat sätt men det framgår att det finns en otydlighet i bland annat ansvarsfördelning mellan förtroendevalda och tjänstemannaorganisationen samt definitionen av medborgardialog. Analysen visar även ett behov av bättre samordning mellan förvaltningar och bolag samt utvecklad kommunikation inför, under och efter medborgardialog.

Som ett stöd i att få ett mer systematiskt och effektivt arbete med medborgardialog har förslag till riktlinjer för medborgardialog och delaktighet arbetats fram. Riktlinjerna tydliggör definition av medborgardialog och ansvarsfördelning mellan förtroendevalda och tjänstemannaorganisationen. Riktlinjerna fastställer även några principer som kommunkoncernen behöver förhålla sig till vid användning av medborgardialog.

Inriktningen är att riktlinjerna ska kompletteras med anvisningar och checklistor för medborgardialog. Dessutom behöver eskilstuna.se utvecklas för att motsvara de krav som ställs på kommunikation runt medborgardialog.

Riktlinjerna föreslås skickas på remiss till samtliga nämnder och bolag. Remissvar ska vara kommunstyrelsen till handa den 1 augusti 2018.

Konsekvenser för hållbar utveckling och en effektiv organisation

Ett mer systematiskt och samordnat arbete med medborgardialoger kan bidra till att delaktigheten för invånarna och den lokala demokratin mellan valen ökar. Principerna i riktlinjerna fastslår även att alla medborgardialoger som innebär större förändringar ska utgå ifrån att vara så representativa som möjligt utifrån diskrimineringsgrunderna. På så sätt kan riktlinjerna bidra till att organisationen arbetar mer för att få en större representation i dialogerna. Upplevelsen av insyn och delaktighet är centrala delmål för de strategiska målen attraktiv stad och social uthållighet.

Riktlinjerna och tillhörande anvisningar och checklistor bör även bidra till en mer effektiv organisation.

Beslutet skickas till

Samtliga nämnder och bolagsstyrelser.

Kommunstyrelsen, kommunledningskontoret, kommunikation

Pär Eriksson
Kommundirektör

Eva Norberg
Kommunikationsdirektör

STYRDOKUMENT

Riktlinjer för medborgardialog och delaktighet

Beslutad när	
Beslutad av	Kommunfullmäktige
Diarienummer	KSKF/2017:725
Ersätter	
Gäller för	Samtliga nämnder och följande bolag
Gäller fr o m	
Gäller t o m	Tillsvidare
Dokumentansvarig	Kommunikationsdirektör
Uppföljning	2021

Program

Ett program är ett styrande dokument som ska visa en färdriktning genom att innehålla vad som ska uppnås inom ett visst område. Det tar inte ställning till utförande, prioriteringar och metoder. Program ska vara långsiktiga, ej tidsbegränsade och beslutas av kommunfullmäktige.

Plan

En plan är ett styrande dokument som ska visa en färdriktning genom att innehålla konkreta mål och riktlinjer. Den ska vara tidsbegränsad och beslutas av kommunfullmäktige.

Policy

En policy är ett styrande dokument som ska visa ett övergripande förhållningssätt och som ska tjäna som vägledning inom ett område, med angivande av övergripande mål och värden som ska eftersträvas. Policys ska vara långsiktiga, ej tidsbegränsade och beslutas av kommunfullmäktige.

Riktlinje

En riktlinje är ett styrande dokument som ska säkerställa ett korrekt agerande och god kvalitet i handläggning och utförande. Riktlinjer ska vara långsiktiga, ej tidsbegränsade och beslutas av kommunfullmäktige.

Ämnesområde och bakgrund

I regeringens demokratiutredning Låt fler forma framtiden! SOU 2016:5 framgår att: ”Demokratins grundar sig ytterst på principerna om respekten för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet. Det är utifrån dessa principer som demokratins mekanismer och spelregler tar form. Genom den allmänna och lika rösträtten och genom yttrandefriheten och mötes- och föreningsfriheten har varje individ en grundlagsskyddad rätt till delaktighet och inflytande i samhället. Den offentliga makten utgår från folket och den ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet”.

Enligt utredningen framgår det även att ett deltagande i demokratins processer är en förutsättning för att kunna utöva inflytande och känna en delaktighet i samhället. Individer som har erfarenheter av att kunna påverka i beslutsprocesser skapar en upplevelse av delaktighet. Däremot är det viktigt att offentlig verksamhet inte antar att demokratiskt aktiva individer är representativt för samtliga. För representation behöver offentlig verksamhet inhämta åsikter från olika delar av samhället, särskilt de individer som deltar i lägre utsträckning.

I Eskilstuna kommuns kommunikationspolicy står det att det som invånare ska vara lätt att ha insyn, vara delaktig och kunna påverka i ett tidigt skede i den demokratiska processen. Politiska organ och förtroendevalda ska vara väl kända, mötestider offentliga, handlingar och protokoll ska finnas tillgängliga via olika kanaler och det ska finnas forum för möten och dialog mellan förtroendevalda och invånare.

Dialog med medlemmar i kommunen är en viktig demokratisk aspekt som stödjer det representativa systemet och ökar tilliten till den lokala demokratin. Väl genomförda dialoger kan bidra till bättre beslutsunderlag, stärka medlemmarnas tillit och delaktighet samt bidra till samhällsutveckling.

Syftet med riktlinjerna är att Eskilstuna kommunkoncern ska ha ett systematiskt och samordnat arbete med medborgardialoger med en tydlig ansvarsfördelning mellan tjänstepersoner och förtroendevalda.

I riktlinjerna används begreppen medlem och Eskilstuna. Med medlem menas alla flickor och pojkar, kvinnor och män som bor, verkar och lever i kommunen. Med Eskilstuna menas det geografiska området Eskilstuna kommun, det vill säga Eskilstuna, Torshälla samt landsbygden.

Riktlinjerna omfattar hela kommunkoncernen.

Begrepp och definition

Riktlinjerna gäller endast för medborgardialog tillsammans med medlemmar i kommunen utifrån ett demokratiskt samhällsperspektiv. Det finns även kund – och brukardialoger och lagstadgade kommunikationsaktiviteter som används vid behov av att inhämta invånares, brukares och kunders synpunkter.

Kund- och brukardialoger samt lagstadgade kommunikationsaktiviteter, t.ex. samråd, omfattas inte av riktlinjerna.

Medborgardialog

I Eskilstuna kommun används ordet medborgardialog vid dialog med medlemmar. Begreppet medborgare begränsas inte här till människor med svenskt medborgarskap utan hänvisar till flickor och pojkar, kvinnor och män som bor, lever och verkar i Eskilstuna, oavsett medborgarskap.

En medborgardialog är ett samtal om kommunens utveckling mellan två eller flera personer där åtminstone en person medverkar i dialogen i egenskap av medlem och de andra i egenskap av förtroendevalda eller tjänstepersoner inom kommunkoncernen.

Alla medborgardialoger är partineutrala forum med syfte att stärka demokratin och människors möjlighet till påverkan.

Ett beslut om medborgardialog ska utgå från att:

- dialogen har ett demokratiskt syfte som stärker människors möjlighet till påverkan
- det finns ett behov av mer kunskap om medlemmarnas åsikter, tankar och synpunkter innan beslut
- det finns ett behov av att ge medlemmarna mer information om en fråga inför ett beslut som ska fattas

Många av dagens samhällsutmaningar är komplexa vilket betyder att problemen är gemensamma för flera men inte kan lösas av någon enskild. För att nå bästa resultat måste problemformulering och utformning av lösningar definieras tillsammans med de som är berörda.

I frågor där det finns många, ibland motstridiga, intressen och idéer kan medborgardialog vara ett bra medel för att föra samman olika intressenter för att skapa samsyn och förståelse.

Systematiskt arbetssätt

Arbetet med medborgardialog ska utföras på ett systematiskt, enhetligt och samordnat sätt i kommunkoncernen.

Tillämpning och arbetsprocess för riktlinjerna

Följande principer ska tillämpas inför, under och efter medborgardialog.

1. För frågor som innebär större förändringar och/eller har en långsiktig påverkan på samhället och som direkt berör de som bor, verkar eller lever i kommunen ska medborgardialog övervägas.
2. I nämndernas/styrelsens verksamhetsplan/affärsplan ska det framgå vilka områden eller teman som kan bli aktuella för medborgardialog under året. När behov av medborgardialog uppstår under året ska ansvarig nämnd/styrelse samråda med berörda samt informera kommunledningskontoret.
3. Inför varje medborgardialog ska en bedömning göras utifrån delaktighetstrappan för att säkerställa inflytandenivå för deltagare (se bilaga delaktighetstrappan).
4. Efter en medborgardialog ska resultatet hanteras och kommuniceras och deltagare ska få återkoppling.
5. Dialoger inför beslut ska genomföras så tidigt som möjligt i beslutsprocessen för att resultatet ska kunna beaktas i beslutet.
6. En sammanställning av planerade, pågående och avslutade dialoger ska finnas tillgänglig på eskilstuna.se.
7. Vid varje medborgardialog ska metod/er väljas utifrån att alla berörda ska nås och ges reella förutsättningar att delta. Dialogerna ska sträva efter att vara så representativa som möjligt utifrån de sju diskrimineringsgrunderna.

Ansvar och organisation

Varje nämnd/styrelse har vid behov av medborgardialog ansvar att besluta om och genomföra dialog inom nämndens/styrelsens ansvarsområde.

När fler nämnder/styrelser deltar i medborgardialogen ska en ansvarig förvaltning/bolag utses som ansvarar för planering, genomförande, dokumentation och återkoppling av dialogen.

Förtroendevalda bör delta i medborgardialoger som innebär större förändringar och/eller har en långsiktig påverkan på samhället. Om förtroendevalda inte deltar ska förvaltning/bolag rapportera utfallet av dialogen till nämnd/styrelse.

Kommunledningskontoret ansvarar för att under året ha den samlade bilden av de medborgardialoger som planeras inom kommunkoncernen. Processutvecklingsgrupp Demokrati har ansvar att inför beslut i årsplan sammanställa kommunkoncernens behov av medborgardialoger. Processutvecklingsgruppen har även ansvar för utveckling av området medborgardialog och delaktighet.

Förhållande till redan fattade politiska beslut

Relaterande dokument till riktlinjen:

Kommunikationspolicy

/Adressat/

Delaktighetstrappan – bilaga till riktlinjer för medborgardialog och delaktighet

Inför varje dialog med medborgare ska en bedömning av grad av inflytande göras utifrån delaktighetstrappan. Delaktighetstrappan utvecklades på 1960-talet i USA och används av många kommuner i Sverige vid bedömning av inflytandegrad.

Information

För att kunna bli delaktig behövs information, vilket innebär att förse medborgarna med lättillgänglig, balanserad och objektiv information och hjälpa till med förståelse av problemet, alternativ, möjligheter och/eller lösningar.

Konsultation

Innebär att medborgarnas respons/återkoppling på analyser, förslag, alternativ, till exempel möjlighet till att ta ställning till vilket alternativ som är mest lämpligt att genomföra. Det kan också handla om att ta emot och behandla medborgares synpunkter, förfrågningar och klagomål.

Dialog

Medborgarna ges möjlighet att i olika former möta andra för att föra dialog om olika frågor som rör samhällets utveckling. Utgångspunkten är att alla ska få möjlighet att föra fram sin åsikt och argumentera för sin syn på frågan, utveckla och dela förståelse och samförstånd och för att säkerställa att medborgares intressen, kunskap och önskemål förstås och beaktas i den politiska processen.

Delaktighet

Medborgarna ges möjlighet att vara delaktiga under en längre period utifrån ett övergripande tema, ämne och i denna process få inflytande från identifiering av behov, utveckling av alternativ, val av förslag/lösningar fram till förslag till genomförande som bildar underlag till politiska beslut.

Medbeslutande

Den representativt valda församlingen kan delegera ansvar till nämnd eller styrelse där delegaterna inte är valda utifrån partitillhörighet utan valda som enskilda personer. Fullmäktige kan också besluta om att delegera beslutsfattandet till medborgarna genom att genomföra en beslutande folkomröstning.